

**แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศวัฒนธรรม
ในจังหวัดบุรีรัมย์ กรณีศึกษา : ประชากรจังหวัดบุรีรัมย์**
Guideline for the development of ecological cultural tourism
In Buriram Case study : Buriram population

เนฐวุฒิ อาญาเมือง

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มุ่งค้นหาแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศวัฒนธรรมในจังหวัดบุรีรัมย์ มีประชากรทั้งสิ้น 384 คน เพื่อให้ผลการวิจัยตรงกลุ่มเป้าหมายจึงตัดประชากรต่างระดับคณะผู้บริหาร จำนวน 41 คน ด้วยวิธีการสุ่ม แบบบังเอิญ สถิติในการวิเคราะห์ ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน และการวิเคราะห์ถดถอยเชิงพหุคูณ

ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 368 คน คิดเป็น ร้อยละ 95.8 และเป็นเพศชาย จำนวน 15 คน คิดเป็นร้อยละ 3.9 กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีอายุอยู่ในช่วงระหว่างอายุ 25 – 35 ปี จำนวน 377 คน คิดเป็นร้อยละ 17.4 รองลงมาได้แก่ อายุต่ำ 25 ปี จำนวน 7 คน คิดเป็น ร้อย ละ 17.4 ตามลำดับ กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีนักเรียน/นักศึกษาจำนวน 295 คน คิดเป็นร้อยละ 80.5 รองลงมาได้แก่ พนักงาน/ลูกจ้างจำนวน 70 คน คิดเป็นร้อยละ 15.4 และอันดับที่ 3 คือ ข้าราชการ/รัฐวิสาหกิจ จำนวน 17 คิดเป็นร้อยละ 3.6 และอันดับสุดท้าย คือ ค้าขาย คิดเป็นร้อยละ 0.5

ผู้วิจัยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือที่ในครั้งนี้ ผลการวิจัยพบว่า แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศวัฒนธรรมเพื่อการท่องเที่ยวจังหวัดบุรีรัมย์มีความสำคัญต่อการท่องเที่ยวในด้านสถานที่ท่องเที่ยว ด้านวัฒนธรรม ประเพณี ด้านทรัพยากร ด้านการคมนาคม ด้านร้านอาหาร ด้านที่พัก ด้านการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศวัฒนธรรมให้เกิดการส่งเสริมการท่องเที่ยว และพบว่าการท่องเที่ยวเชิงนิเวศวัฒนธรรมของจังหวัดบุรีรัมย์มีสถานที่ท่องเที่ยวที่สวยงามเป็นเอกลักษณ์ ด้านร้านอาหารมีการบริการที่ดี ที่จอดรถเพียงพอ อาหารหลากหลาย รสชาติอร่อย มีการใช้ทรัพยากรให้คุ้มค่าและเกิดประโยชน์ และการพัฒนารักษาสถานที่ท่องเที่ยวอย่างต่อเนื่องเพื่อความสวยงามสามารถดึงดูดความสนใจของนักท่องเที่ยวได้ มีค่าต่ำสุดจึงควรพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวให้สวยงามและทำให้สามารถดึงดูดนักท่องเที่ยวได้

คำสำคัญ : การพัฒนาการท่องเที่ยว,การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

ABSTRACT

This research focused on the development of cultural Ecotourism in Buriram with a total population of 384. In order to make the results of the target group cut off the population from the same to 41 management team. The statistics on the analysis include : frequency, percentage, average, standard deviation and multiplier regression.

The results showed that the sample was mostly 368 females, equivalent to 95.8% and 15 males, with 3.9%. The majority of the sample was between the ages of 25 and 35, with 377 persons. The sample of the number of students was 295 students/students, equivalent to 80.5 percent, followed by 70 employees/employed persons, accounting for 15.4 percent, and the third is civil servants/public enterprises. The number was 17, equivalent to 3.6 %, and the last was trade with a total of 0.5 %.

The researcher used the questionnaire as a tool this time. The research found that the development of the really cultural Eco-cultural tourism for tourism, Buriram is important for tourism in the area of tourism, culture, tradition, resources, transportation, restaurants, accommodation, and eco-cultural tourism development to promote tourism. The cultural Eco-cultural tourism of Buriram has unique attractions. The restaurant side offers a good service, ample parking space, a variety of food. Delicious taste with excellent value and useful use of resources and continuous development of tourist attractions for beauty can attract the attention of tourists. The lowest value should be developed to be beautiful and make it possible to attract tourist travelers.

Keywords : Tourism development, Ecotourism

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การท่องเที่ยวเป็นอุตสาหกรรมที่มีความสำคัญต่อเศรษฐกิจของประเทศไทยเป็นอย่างมาก เพราะอุตสาหกรรม การท่องเที่ยวสร้างรายได้แก่ประเทศไทยและมีส่วนสำคัญที่ทำให้เศรษฐกิจโดยรวมของประเทศไทยเติบโตขึ้น นอกจากนี้อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวจะก่อให้เกิดการกระจายรายได้ไปยังผู้ประกอบการกลุ่มต่างๆ ที่มีส่วน เกี่ยวข้องกับอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวตลอดห่วงโซ่ อุปทานแล้ว อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวยังก่อให้เกิดการ อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวของประเทศไทยจึงเป็นส่วนหนึ่งที่ทำให้ประเทศไทยบรรลุเป้าหมายการพัฒนา ไม่ว่าจะเป็นด้านการท่องเที่ยว เชิงประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมโดยการแข่งขันด้านการท่องเที่ยวในระดับนานาชาตินั้นนับวันก็ยิ่งมีความรุนแรงมากขึ้น เครื่องมือการสื่อสารและช่องทางสมัยใหม่ซึ่งนักท่องเที่ยวจากทั่วทุกมุมโลก สามารถเข้าถึงข้อมูลและเนื้อหาเหล่านั้นได้

ผู้วิจัยจึงได้ศึกษางานวิจัยนี้เพื่อเป็นแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศวัฒนธรรม จังหวัดบุรีรัมย์ เพื่อกระตุ้นให้นักท่องเที่ยวมาท่องเที่ยวที่จังหวัดบุรีรัมย์และเพื่อแก้ปัญหาจำนวน นักท่องเที่ยวลดลงและเพื่อให้เกิดการกระจายรายได้สู่ชุมชนจึงต้องมีแผนสำรองสำหรับรับมือและ ส่งเสริมการท่องเที่ยวให้ธุรกิจสถานที่พัก ร้านอาหาร ร้านสินค้าของฝาก ธุรกิจด้านคมนาคม และ หลากหลายที่เกี่ยวข้องเกิดรายได้เพิ่มขึ้น และจังหวัดบุรีรัมย์ได้ใช้ทรัพยากรธรรมชาติให้เกิด ประโยชน์ได้ทำให้นักท่องเที่ยวทราบถึงประเพณีและวัฒนธรรมของจังหวัดบุรีรัมย์อีกด้วย

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาท่องเที่ยว เชิงนิเวศวัฒนธรรมในจังหวัดบุรีรัมย์

สมมติฐานการวิจัย

H1 : ปัจจัยด้านสถานที่ท่องเที่ยวส่งผลต่อการพัฒนาท่องเที่ยว เชิงนิเวศวัฒนธรรมในจังหวัดบุรีรัมย์

H2 : ปัจจัยด้านวัฒนธรรม ส่งผลต่อการพัฒนาท่องเที่ยว เชิงนิเวศวัฒนธรรมในจังหวัดบุรีรัมย์

H3 : ปัจจัยด้านประเพณี ส่งผลต่อการพัฒนาท่องเที่ยว เชิงนิเวศวัฒนธรรมในจังหวัดบุรีรัมย์

H4 : ปัจจัยด้านทรัพยากร ส่งผลต่อการพัฒนาท่องเที่ยว เชิงนิเวศวัฒนธรรมในจังหวัดบุรีรัมย์

H5 : ปัจจัยด้านคมนาคมส่งผลต่อการพัฒนาท่องเที่ยว เชิงนิเวศวัฒนธรรมในจังหวัดบุรีรัมย์

H6 : ปัจจัยด้านสถานที่พักส่งผลต่อการพัฒนาท่องเที่ยว เชิงนิเวศวัฒนธรรมในจังหวัดบุรีรัมย์

H7 : ปัจจัยด้านอาหารส่งผลต่อการพัฒนาท่องเที่ยว เชิงนิเวศวัฒนธรรมในจังหวัดบุรีรัมย์

H8: ปัจจัยด้านสินค้าของฝากส่งผลต่อการพัฒนาท่องเที่ยวเชิงนิเวศวัฒนธรรมในจังหวัดบุรีรัมย์

ขอบเขตการวิจัย

ขอบเขตด้านเนื้อหา : การศึกษาครั้งนี้ ผู้ศึกษา ได้มุ่งเน้นหาแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศวัฒนธรรมในจังหวัดบุรีรัมย์กรณีศึกษา : ประชากรจังหวัดบุรีรัมย์

ขอบเขตด้านประชากร : ประชากรในการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตด้านประชากรสำหรับการวิจัยคือ ประชากรในพื้นที่จังหวัดบุรีรัมย์ จำนวนประชากรกลุ่มตัวอย่าง 400 คน ตามสูตร ของคอคแคน (W.G.Cochran, 1977 อ้างถึงใน (ธีรณา อุ๋นไพโร 2564) ที่ระดับความเชื่อมั่น 95%

แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาเรื่องแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศวัฒนธรรมในจังหวัดบุรีรัมย์กรณีศึกษา : ประชากรจังหวัดบุรีรัมย์ในครั้งนี้วิจัยได้ศึกษาแนวคิดทฤษฎีและผลการวิจัยที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

แนวคิด และทฤษฎีเกี่ยวกับปัจจัยด้านการท่องเที่ยว ดังนี้

แนวคิดปัจจัยด้านสถานที่ท่องเที่ยว การท่องเที่ยวการท่องเที่ยวนั้นมีหลากหลายประเภท เช่น การท่องเที่ยวธรรมชาติมักจะมีสถานที่ท่องเที่ยวที่เน้นไปทางธรรมชาติ ต้นไม้ ภูเขา น้ำตก หรือการท่องเที่ยวเพื่อเน้นสิ่งแวดล้อม เช่นการปลูกป่าชายเลน ปลูกต้นไม้ เป็นต้น แหล่งท่องเที่ยว หรือสถานที่ท่องเที่ยวเป็นภาพลักษณ์ ของแหล่งนั้นๆ และสิ่งอำนวยความสะดวกเป็นสิ่งที่เสริมสร้างการตัดสินใจเพื่อมาท่องเที่ยวแก่นักท่องเที่ยว ดังนั้นสถานที่ท่องเที่ยวเป็นสิ่งที่ต้องช่วยกันปรับปรุงภาพลักษณ์และบำรุงรักษาและให้ความสำคัญกับการรักษาเพื่อคงอยู่ (กนกพร กิ่งเกตุ และ จันทร์เพ็ญ วรณารักษ์, 2565

แนวคิดปัจจัยด้านวัฒนธรรม วัฒนธรรมเป็นคำที่มีการถกเถียงในเชิงแนวคิดทฤษฎีอย่างกว้างขวางถึงประเด็นระหว่างวัฒนธรรมและชนชาติว่าควรแยกออกจากกันหรือควรอยู่คู่กัน บางแนวคิดมองว่าชนชาตินำไปสู่วัฒนธรรมและวัฒนธรรมก็นำไปสู่วิวัฒนาการของการปรับตัวตามชนชาติของมนุษย์พฤติกรรมของคนในแต่ละสังคม มีรากเหง้ามาจากเชื้อชาติและเชื่อมโยงสู่วัฒนธรรมดังนั้นการศึกษาเรื่องชนชาติและวัฒนธรรมจึงถูกนำมา ศึกษาาร่วมกันวัฒนธรรมไทยเป็นวัฒนธรรมผสมผสานมีแนวร่วมมาจากหลากหลายถิ่นฐานหลากหลายวัฒนธรรมไม่ว่าจะเป็นอินเดียจีนมลายู รวมไปถึงภาษาที่ใช้ยังมีความคล้ายคลึงกันเช่นคำในภาษาอินเดียบางคำหรือ

ภาษาจีนบางประโยคที่นำมาใช้ในชีวิตประจำวันของคนไทยสิ่งเหล่านี้คือวัฒนธรรมหรืออาจจะเรียกว่าวัฒนธรรมร่วม(นฤพล ด้วงวิเศษ,2562)

แนวคิดปัจจัยด้านประเพณี ประเพณีเป็นวัฒนธรรมประจำชาติที่สำคัญอย่างหนึ่ง ที่แสดงอดีตที่มีความเจริญมาช้านาน ประเพณีที่ดีเป็นตัวอย่างบอกถึงความเจริญ มีอารยธรรมและมีเกียรติทัดเทียมกับ ประเทศอื่นๆ ประเพณีไทยเป็นเอกลักษณ์อย่างหนึ่งของไทย โดยมีได้ลอกเลียนแบบหรือหยิบยืม จากชาติอื่น โดยประเพณีเป็นตัวเชื่อมความรู้สึกของคนในชาติให้มีความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน แสดงว่าเป็นพวกเดียวกัน ก่อให้เกิดความสนิทสนมกลมกลืน และเสริมความมั่นคงของประเทศชาติ ประเพณีนั้นเป็นเครื่องแสดงถึงอดีตและปัจจุบันของวิถีชีวิตแบบไทย ๆ ผู้ที่ละทิ้งไม่สนใจประเพณีดั้งเดิมของไทยเท่ากับเป็นการดูถูกตนเอง (รัชนิกร เศรษฐรัฐ อ่างถึงใน สุทธิดา พงศ์สุทธิ และคณะ, 2564)

แนวคิดปัจจัยด้านทรัพยากร ทรัพยากรการท่องเที่ยว หมายถึง สิ่งดึงดูดใจให้นักท่องเที่ยวเกิดความสนใจ จะเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นเองหรือมนุษย์สร้างขึ้นก็ได้ โดยสิ่งนั้นต้อง มีความสวยงาม มีความสำคัญหรือมีคุณค่า มีเอกลักษณ์ จัดว่าเป็น ทรัพยากรการท่องเที่ยว โดยรองศาสตราจารย์วรรณภา วงษ์วานิช ได้ให้ความหมายว่า ทรัพยากรการท่องเที่ยว หมายถึง สถานที่ท่องเที่ยวที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติหรือสิ่งที่มนุษย์สร้างขึ้นเพื่อใช้เป็น สถานที่ท่องเที่ยว กิจกรรมขนบธรรมเนียมประเพณี และวัฒนธรรมอันสะท้อนให้เห็นถึงวัฒนธรรมใน แต่ละท้องถิ่นอันมีลักษณะเด่น ดึงดูดใจของนักท่องเที่ยว อุดม เชยกีวรงค์ และคณะ (2548 : 32-45) กล่าวว่าการท่องเที่ยว หมายถึง สิ่งที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติ และมนุษย์สร้างขึ้น รวมทั้งหลักฐานทางโบราณคดีหรือร่องรอยของสิ่งมีชีวิตในยุคต่าง ๆ ซึ่งมนุษย์สามารถนำมาใช้ประโยชน์เพื่อการพักผ่อนหย่อนใจ และประกอบกิจกรรมนันทนาการ นำมาซึ่งความพึงพอใจความสุขในรูปแบบต่าง ๆ

กล่าวโดยสรุป ทรัพยากรการท่องเที่ยว หมายถึง สิ่งที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติหรือมนุษย์สร้างขึ้น ที่มีความสำคัญ มีคุณค่า ที่มนุษย์เอามาใช้ในการเป็นสถานที่ท่องเที่ยว จัดกิจกรรม ให้เกิดประโยชน์ด้านการท่องเที่ยวและสิ่งดึงดูด

แนวคิดปัจจัยด้านคมนาคมการเดินทางของประชากรโดยทั่วไปแบ่งได้เป็น 2 ประเภท คือ การเดินทางโดยยานส่วนตัว (Private Transportation) และการเดินทางโดยระบบขนส่งสาธารณะ (Public Transportation) ซึ่งมีรูปแบบการเดินทาง (Mode) หลายแบบ เช่น รถโดยสารประจำทางรถแท็กซี่ รถมอเตอร์ไซด์ รับจ้างและอื่น ๆ โดยจะขึ้นอยู่กับสภาพทางเศรษฐกิจและสังคมส่วนตัวของผู้เดินทางและความพอใจของผู้เดินทาง นอกจากนี้ ยังมีองค์ประกอบอื่น ๆ อีกที่มี

ผลในการตัดสินใจเลือกรูปแบบการเดินทางตัวอย่าง คือ ระยะทางและเวลาในการเดินทางว่ามีมากน้อยเพียงใด

ชาญ เอกกรินทรากุล (2554) กล่าวว่า ระบบส่งสาธารณะจัดเป็นรูปแบบของการเดินทางที่มีลักษณะเฉพาะตามแต่ละรูปแบบ ซึ่งปัจจุบันกำลังได้รับความสนใจอย่างกว้างขวางโดยเฉพาะในเมืองที่มีสภาพการจราจรติดขัดมาก เพราะการใช้บริการขนส่งสาธารณะเป็นการช่วยลดจำนวนรถยนต์ส่วนบุคคลบนถนนให้ลดน้อยลง ในการศึกษาและวิเคราะห์ การเดินทางโดยระบบขนส่งสาธารณะประกอบด้วยองค์ประกอบหลัก ๆ 3 ส่วน คือ

1. องค์ประกอบที่เกี่ยวข้องกับผู้ให้บริการ (Patronage of Trip Maker) เป็นตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับผู้ให้บริการ ซึ่งอธิบายถึงผู้โดยสารหรือผู้ก่อให้เกิดการเดินทางเป็นตัวแปรที่สะท้อนถึงสภาพเศรษฐกิจและสังคม (Socio-Economic) และสภาพแวดล้อมทางกายภาพ (Physical Environment) ภายในพื้นที่ศึกษา ตัวอย่างของของตัวแปร เช่น เพศ อายุ รายได้ความเป็นเจ้าของรถยนต์ส่วนบุคคลการใช้ที่ดิน ความหนาแน่นตำแหน่งที่ตั้งของที่พักอาศัย ระยะห่างจากเส้นทางระบบสาธารณะ เป็นต้น

2. องค์ประกอบที่เกี่ยวข้องกับการเดินทาง (Trips) ลักษณะของการเดินทาง มักถูกอ้างถึงและนำไปใช้มากที่สุดในรูปแบบจำลองรูปแบบการเดินทาง (Modal Split Model) ซึ่งลักษณะของการเดินทางที่ใช้กันมาก ได้แก่การแยกชนิดของการเดินทาง (Stratification) ตามวัตถุประสงค์ของการเดินทาง (Trip Purpose) ซึ่งแบ่งได้เป็น 4 ประเภทหลักๆ คือ การเดินทางจากบ้านเพื่อไปทำงานและกลับบ้าน (Home Based Work: HBW) การเดินทางของนักเรียนเพื่อไปโรงเรียนและกลับบ้าน (Home Based School: HBS) การเดินทางจากบ้านเพื่อไปยังที่อื่น ๆ และกลับบ้าน (Home Based other: HBO) และการเดินทางจากที่อื่น ๆ ที่ไม่ใช่บ้านไปยังจุดหมายปลายทางต่าง ๆ ซึ่งอาจจะเป็นบ้านหรือที่อื่น ๆ (Non Home Based: NHB)

3) องค์ประกอบที่เกี่ยวข้องกับตัวระบบขนส่ง (Transport System) ตัวแปรต่างๆ ที่อยู่ในกลุ่มของตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับตัวระบบขนส่งนี้ เป็นส่วนสำคัญมากในการศึกษารูปแบบการเดินทาง ตัวอย่างตัวแปรในกลุ่มนี้ ได้แก่เวลาที่ใช้ในการรอคอย (Waiting Time) ค่าโดยสาร (Fare) เป็นต้น

ความสัมพันธ์ขององค์ประกอบทั้งสามข้างต้นจะเป็นตัวกำหนดลักษณะของการเดินทางโดยระบบขนส่งสาธารณะประเภทต่างๆ ขึ้นดังนั้นตัวแปรหลักๆ ที่จะทำการวิเคราะห์ระบบขนส่ง

แนวคิดปัจจัยด้านสถานที่พักที่กำหนดสถานที่พักแรมสำหรับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ
นั้น มีปัจจัยด้านกายภาพที่สำคัญ ดังนี้

1. แหล่งท่องเที่ยวที่เด่นชัด คือเป็นเอกลักษณ์ ความสมบูรณ์ของทรัพยากรความปลอดภัยของแหล่งธรรมชาติในการท่องเที่ยว

2. สถานที่ตั้งของที่พักรที่เด่นชัด คือ อยู่ใกล้แหล่งท่องเที่ยวท้องถิ่นและสถานที่ท่องเที่ยวอื่น ๆ

3. การออกแบบ คือ สภาพแวดล้อมรอบ ๆ สถานที่พักร สถาปัตยกรรมการออกแบบ

4. กิจกรรมการท่องเที่ยวที่สำคัญ คือ ความหลากหลายของกิจกรรมที่ให้ความรู้เกี่ยวกับวัฒนธรรม การจัดกิจกรรมการนำชมแหล่งท่องเที่ยว (รัชดา จิ่งพัฒน์นาดี ,2553)

แนวคิดปัจจัยด้านอาหารร้านอาหารเป็นที่นิยมของนักท่องเที่ยว ที่ต้องการสัมผัสวัฒนธรรมการกินในท้องถิ่นนั้น ๆ ซึ่งแต่ละคนมีรสนิยมในการเลือกรับประทานอาหารที่แตกต่างกัน อาทิเช่น ร้านอาหารที่ตั้งในห้างสรรพสินค้า,ร้านอาหารที่มีบรรยากาศดี ,ร้านอาหารหรูในโรงแรม พิณชา กิจเกษมพงศา (2559)

มนัส พิพัฒน์นันท์, บุญเชิด ชานิศาสตร์, ยุทธวีร์ แก้วทองใหญ่(2566) การท่องเที่ยวเชิงอาหารเป็นการเดินทางเพื่อได้สัมผัสถึงประสบการณ์ทางด้านอาหารในแต่ละพื้นที่โดยมีวัตถุประสงค์หลัก คือ ความบันเทิงและสุนทนาการ และสร้างรายได้ที่มีมูลค่าสูง โดยพิจารณาจากค่าใช้จ่ายของนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศที่มีการใช้จ่ายด้านอาหารมากที่สุด และการท่องเที่ยวเชิงอาหารช่วยดึงดูดนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศ ทำให้เกิดการเดินทางท่องเที่ยวสู่ท้องถิ่นต่าง ๆ เกิดการกระจายรายได้สู่ชุมชนท้องถิ่น ที่เป็นแหล่งท่องเที่ยวในทุกจังหวัดในประเทศไทย

แนวคิดปัจจัยด้านสินค้าของฝาก

Zhenru Zhou(2562)ผู้ตอบแบบสอบถามที่เป็นนักท่องเที่ยวชาวจีนในการตัดสินใจเลือกซื้อสินค้าที่ระลึกโดยให้ความสำคัญกับปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดในภาพรวม อยู่ระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ยสามอันดับแรก ได้แก่ ด้านกายภาพและการนำเสนอ รองมาคือ ด้านกระบวนการ ด้านบุคคล ส่วนปัจจัยส่วนการตัดสินใจซื้อ ผู้ตอบแบบสอบถามให้ความสำคัญกับปัจจัยส่วนการตัดสินใจซื้อในภาพรวม อยู่ระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ยสามอันดับแรก ได้แก่ด้านการรับรู้ปัญหา ด้านการประเมินทางเลือก ด้านพฤติกรรมหลังการขาย

เบญญาตา จงปราณี(2563)จากผลการวิจัยพบว่าการศึกษาซื้อสินค้าที่ระลึกโดยมุ่งเน้นไปที่สินค้าที่ระลึกนั้นจะต้องสามารถบ่งชี้ถึงวัฒนธรรมของสถานที่นั้นๆซึ่งมีผลต่อการตั้งใจของนักท่องเที่ยว ซึ่งสอดคล้องกับAndersonและLittrell (1995) ได้กล่าวว่่านักท่องเที่ยวมักจะซื้อสินค้าที่มีลักษณะตามท้องถิ่นของสถานที่ท่องเที่ยวซึ่งสามารถบ่งบอกถึงวัฒนธรรมความเป็นมารวมไปถึงประวัติศาสตร์ของสถานที่นั้นๆอีกทั้งยังเป็นการช่วยฟื้นฟูและถือเป็นการช่วยเหลือแหล่งชุมชนท้องถิ่นนั้นให้มีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น ของที่ระลึกมีการผสมผสานของวัฒนธรรมนั้น จะสามารถดึงดูดนักท่องเที่ยวให้มา ซื้อสินค้าเพื่อเป็นที่ระลึกในการมาท่องเที่ยวในสถานที่นั้นๆ

แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศวัฒนธรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศวัฒนธรรม
หมายถึง การท่องเที่ยวที่เน้นไปที่การเรียนรู้และสัมผัสวิถีชีวิต วัฒนธรรม ประเพณี และภูมิปัญญาท้องถิ่น ผสมผสานกับการอนุรักษ์ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน (ธัญญารัตน์ มะลาศรี, สุชนา หลงเจริญ, Wei Jingru, Li Tianzh, 2562) นักท่องเที่ยวจะได้มีโอกาสเรียนรู้เกี่ยวกับวิถีชีวิต ความเชื่อ ประเพณี ศาสนา อาหาร การแต่งกาย ภาษา และภูมิปัญญาท้องถิ่น ผ่านการมีส่วนร่วมกับชุมชน สัมผัสวิถีชีวิตแบบดั้งเดิม ช่วยเหลืองานในชุมชน เรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่น และสนับสนุนสินค้าหัตถกรรมท้องถิ่น

แนวคิด และทฤษฎีเกี่ยวกับการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศวัฒนธรรม

กระบวนการที่ต้องคำนึง เพื่อให้ทั้งนักท่องเที่ยวและชุมชนท้องถิ่นได้รับประโยชน์สูงสุด โดยไม่ทำลายทรัพยากรธรรมชาติและวัฒนธรรม

1.การให้ชุมชนท้องถิ่นมีส่วนร่วมในทุกขั้นตอนของกระบวนการพัฒนาการท่องเที่ยว เพื่อมีส่วนร่วมในการตัดสินใจและได้รับประโยชน์จากการท่องเที่ยว (นภาพร จันทรินายและอัจฉราวรรณ เพ็ญวันศุกร์, 2561)

2.การอนุรักษ์วัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อม การสร้างความตระหนักรู้ให้กับนักท่องเที่ยว (เบญจภาคี เจริญมหาวิทย์, 2563)

3.การส่งเสริมโอกาสในการเรียนรู้ระหว่างนักท่องเที่ยวและชาวบ้าน เพื่อให้เกิดการแลกเปลี่ยน วัฒนธรรมที่มีคุณค่าและเพิ่มความเข้าใจระหว่างกัน การวางแผนและพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและบริการท่องเที่ยวให้มีความยั่งยืน โดยคำนึงถึงผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและชุมชน

4.การพัฒนาแนวทางการท่องเที่ยวที่ช่วยกระจายรายได้ไปยังชุมชนท้องถิ่น เช่น การใช้บริการที่พัก ร้านอาหาร และการซื้อสินค้าหัตถกรรมจากชาวบ้าน

5.การใช้กลยุทธ์การตลาดที่ส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศวัฒนธรรม ส่งเสริมภาพลักษณ์จากความเป็นจริงของชุมชน

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

รัชดา จึงพัฒนาวดี (2553) ได้ศึกษา “แนวทางการพัฒนาสถานที่พักแรมสำหรับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ” ผลการศึกษาพบว่า การกำหนดสถานที่พักแรมสำหรับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ นั้น มีปัจจัยที่สำคัญ ดังนี้ 1.ด้านกายภาพแหล่งท่องเที่ยวที่เด่นชัด คือ ความเป็นเอกลักษณ์ ความสมบูรณ์ของทรัพยากรการท่องเที่ยว และความปลอดภัยของแหล่งธรรมชาติในการท่องเที่ยว 2.ด้านกายภาพของสถานที่ตั้งของที่พักที่เด่นชัด คือ สถานที่พักอยู่ใกล้แหล่งท่องเที่ยวท้องถิ่นและสถานที่ท่องเที่ยวอื่นๆ 3.ปัจจัยด้านกายภาพของการออกแบบที่สำคัญ คือ สภาพแวดล้อมรอบๆสถานที่พัก สถาปัตยกรรมการออกแบบ 4.ด้านกิจกรรมการท่องเที่ยวที่สำคัญ คือ ความหลากหลายของ

กิจกรรมที่ให้ความรู้เกี่ยวกับวัฒนธรรม การจัดกิจกรรมการนำชมแหล่งท่องเที่ยว โดยทั้งปัจจัยทั้ง 4 ด้านนี้ถือเป็นสิ่งสำคัญที่จะนำไปประยุกต์ใช้เป็นแนวทางในการออกแบบการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

มนัส พิพัฒนนันท์, บุญเชิด ชำนิศาสตร์, ยุทธวีร์ แก้วทองใหญ่(2566) การท่องเที่ยวเชิงอาหารเป็นการเดินทางเพื่อได้สัมผัสถึงประสบการณ์ทางด้านอาหารในแต่ละพื้นที่โดยมีวัตถุประสงค์หลัก คือ ความบันเทิงและสุนทนาการ และสร้างรายได้ที่มีมูลค่าสูง โดยพิจารณาจากค่าใช้จ่ายของนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศที่มีการใช้จ่ายด้านอาหารมากที่สุด และการท่องเที่ยวเชิงอาหารช่วยดึงดูดนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศ ทำให้เกิดการเดินทางท่องเที่ยวสู่ท้องถิ่นต่าง ๆ เกิดการกระจายรายได้สู่ชุมชน

เบญญา จงปราณี(2563)จากผลการวิจัยพบว่า การซื้อสินค้าที่ระลึกโดยมุ่งเน้นไปที่สินค้าที่ระลึกนั้นจะต้องสามารถบ่งชี้ถึงวัฒนธรรมของสถานที่นั้นๆ ซึ่งส่งผลต่อการตั้งใจของนักท่องเที่ยว ซึ่งสอดคล้องกับAndersonและLittrell (1995) ได้กล่าวไว้ว่านักท่องเที่ยวมักจะซื้อสินค้าที่มีลักษณะตามท้องถิ่นของสถานที่ท่องเที่ยวซึ่งสามารถบ่งบอกถึงวัฒนธรรมความเป็นมารวมไปถึงประวัติศาสตร์ของสถานที่นั้นๆ อีกทั้งยังเป็นการช่วยฟื้นฟูและถือเป็นการช่วยเหลือแหล่งชุมชนท้องถิ่นนั้นให้มีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น ของที่ระลึกมีการผสมผสานของวัฒนธรรมนั้นจะสามารถดึงดูดนักท่องเที่ยวให้มา ซื้อสินค้าท้องถิ่นในสถานที่นั้น

ศรีณัฐ ไทรชมพู (2556: บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาเรื่อง การใช้ประโยชน์จากทรัพยากร ความหลากหลายทางชีวภาพ และภูมิปัญญาท้องถิ่น เพื่อการท่องเที่ยวในพื้นที่คุ้งบางกะเจ้า อำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ ผลการศึกษา พบว่า พื้นที่คุ้งบางกะเจ้ามีประวัติ วิถีวัฒนธรรม ทรัพยากร ความหลากหลายทางชีวภาพ ภูมิปัญญาท้องถิ่นที่หลากหลาย และผลิตภัณฑ์จากทรัพยากร ความหลากหลายทางชีวภาพ และภูมิปัญญา ท้องถิ่นที่มีอัตลักษณ์เฉพาะถิ่น มีความโดดเด่น เป็นสื่อ นำเสนอเพื่อการท่องเที่ยว ได้แก่ พิพิธภัณฑน์มอญวัดคัน ลัด หอวัฒนธรรมวัดบางกระสอบ วัดราษฎร์รังสรรค์ ภูมิปัญญาสลักหยวกกล้วย น้ำตาลมะพร้าว ศิลปะการ ตัดกระดาษ เรือนเพาะชำไม้ประดับใบหมากผู้หมากเมีย ศูนย์ถ่ายทอดเทคโนโลยีและสวนเกษตรผสมผสาน

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) เครื่องมือในการเก็บข้อมูลวิจัย คือ แบบสอบถาม (Questionnaire) ใช้เครื่องคอมพิวเตอร์ผ่านโปรแกรมสถิติสำเร็จรูปสำหรับการวิจัยทางสังคมศาสตร์ จากนั้นวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติ

มีประชากรทั้งสิ้น 384 คน เพื่อให้ผลการวิจัยตรงกลุ่มเป้าหมายจึงตัดประชากรต่างระดับคณะผู้บริหาร จำนวน 41 คน ด้วยวิธีการสุ่ม แบบบังเอิญ สถิติในการวิเคราะห์ ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน และการวิเคราะห์ถดถอยเชิงพหุคูณ

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ แบบสอบถามแบ่งเป็น 3 ส่วน คือ ส่วนที่ 1 เป็นแบบสอบถามข้อมูลพื้นฐานส่วนบุคคล จำนวน 6 ข้อ ส่วนที่ 2 เป็นแบบสอบถามด้านการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศวัฒนธรรมเป็น ส่วนที่ 3 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศวัฒนธรรม

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) วิเคราะห์โดยการแจกแจงความถี่ (Frequency) และการหาค่าร้อยละ (Percentage) วิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม คือ เพศ อายุ และอาชีพ

การวิเคราะห์ระดับความคิดเห็นโดยการหาค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) จำแนกตามความคิดเห็นด้านการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศวัฒนธรรมเป็นและการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศวัฒนธรรม

การวิเคราะห์ถดถอยเชิงพหุคูณแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศวัฒนธรรมเพื่อการท่องเที่ยวจังหวัดบุรีรัมย์

ผลการวิจัย

จากการวิเคราะห์ข้อมูลผู้ตอบแบบสอบถามกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 368 คน คิดเป็น ร้อยละ 95.8 และ เป็นเพศชาย จำนวน 15 คน คิดเป็นร้อยละ 3.9 กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีอายุอยู่ในช่วงระหว่างอายุ 25 – 35 ปี จำนวน 377 คน คิดเป็นร้อยละ 17.4 รองลงมา ได้แก่ อายุต่ำกว่า 25 ปี จำนวน 7 คน คิดเป็นร้อยละ 17.4 ตามลำดับ กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีนักเรียน/นักศึกษาจำนวน 295 คน คิดเป็นร้อยละ 80.5 รองลงมาได้แก่ พนักงาน/ลูกจ้างจำนวน 70 คน คิด

เป็นร้อยละ 15.4 และอันดับที่ 3 คือ ข้าราชการ/รัฐวิสาหกิจ จำนวน 17 คิดเป็นร้อยละ 3.6 และอันดับสุดท้าย คือ ค้าขาย คิดเป็นร้อยละ 0.5

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเมื่อพิจารณารายด้านพบว่าแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศวัฒนธรรมเพื่อการท่องเที่ยวจังหวัดบุรีรัมย์ ด้านสถานที่ท่องเที่ยว มีป้ายบอกทางเข้าสถานที่ท่องเที่ยวระดับมาก ($\bar{X} = 4.03$, S.D. = 0.232) รองลงมา มีการประชาสัมพันธ์สถานที่ท่องเที่ยวผ่านสื่อโซเชียลระดับมาก ($\bar{X} = 4.03$, S.D. = 0.233) รองลงมา สถานที่ท่องเที่ยวเชิงนิเวศวัฒนธรรมมีความสวยงามระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.25$, S.D. = 0.507) ด้านวัฒนธรรมท่านคิดว่าบุรีรัมย์มีวัฒนธรรมที่เป็นเอกลักษณ์ระดับมาก ($\bar{X} = 4.81$, S.D. = 0.41) รองลงมา มีศูนย์ที่แสดงศิลปวัฒนธรรมของบุรีรัมย์เพื่อให้ความรู้แก่นักท่องเที่ยวอยู่ตามสถานที่ท่องเที่ยวระดับมาก ($\bar{X} = 4.17$, S.D. = 0.425) รองลงมา ท่านเข้าร่วมกิจกรรมส่งเสริมด้านวัฒนธรรมบ่อยเพียงใด เช่น งานกิจกรรมลอยกระทง กิจกรรมงานสงกรานต์ระดับมาก ($\bar{X} = 4.15$, S.D. = 0.46) ด้านประเพณี มีกิจกรรมด้านประเพณีช่วยให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการส่งเสริมศิลปวัฒนธรรมประเพณีระดับมาก ($\bar{X} = 4.79$, S.D. = 0.444) รองลงมา ท่านชอบประเพณีขึ้นภูเขาค้อไฟกระโดงจัดขึ้นเพียงใดระดับมาก ($\bar{X} = 4.02$, S.D. = 0.254) รองลงมา การส่งเสริมกิจกรรมด้านประเพณีทำให้นักท่องเที่ยวทราบสถานที่ท่องเที่ยวในจังหวัดบุรีรัมย์มากขึ้นระดับปานกลาง ($\bar{X} = 4.02$, S.D. = 0.254) ด้านทรัพยากรมีการใช้ทรัพยากรธรรมชาติได้คุ้มค่า เช่น ใช้เป็นแหล่งเรียนรู้ทางนิเวศวัฒนธรรม ของงานประเพณีขึ้นภูเขาค้อไฟกระโดง งานลอยกระทงบริเวณห้วยจระเข้มาก เป็นต้นระดับมาก ($\bar{X} = 4.94$, S.D. = 0.287) รองลงมา ทรัพยากรธรรมชาติมีความอุดมสมบูรณ์ระดับมาก ($\bar{X} = 4.17$, S.D. = 0.396) รองลงมา มีการใช้ทรัพยากรให้เกิดประโยชน์ในการดึงดูดนักท่องเที่ยว เช่น งานวิ่งมาราธอนที่ต้องวิ่งผ่านเส้นทางเขาค้อ ห้วยจระเข้มาก เป็นต้นระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.41$, S.D. = 0.786) ด้านการคมนาคม มีอาหารบริการนักท่องเที่ยวที่หลากหลาย รสชาติอร่อยระดับมากระดับมาก ($\bar{X} = 4.95$, S.D. = 0.235) รองลงมา มีสิ่งอำนวยความสะดวกครบวงจร เช่น มี สระว่ายน้ำ ฟิตเนส ห้องอาหาร คาเฟ่ ห้องจัดเลี้ยง กระดับมากระดับมาก ($\bar{X} = 4.94$, S.D. = 0.278) รองลงมา สามารถเดินทางได้สะดวกไปยังสถานที่ท่องเที่ยวเชิงนิเวศวัฒนธรรมระดับมาก ($\bar{X} = 4.93$, S.D. = 0.315) สถานที่พักดี มีมาตรฐานปลอดภัยระดับมากระดับมาก ($\bar{X} = 4.94$, S.D. = 0.278) รองลงมา สายการบินที่รองรับนักท่องเที่ยวระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.44$, S.D. = 0.776) รองลงมา สถานที่พักและวิวสวยงามระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.44$, S.D. = 0.769) รองลงมา มีสายการบินที่รองรับนักท่องเที่ยวระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.44$, S.D. = 0.776) รองลงมา มีรถประจำทางผ่าน เช่น รถประจำทาง รถทัวร์ เป็นต้นระดับ

ปานกลาง ($\bar{X} = 3.38$, S.D. = 0.778) รองลงมา ร้านอาหารที่มีจอตรงเพียงพอระดับค่อนข้างเห็นด้วย ($\bar{X} = 4.94$, S.D. = 0.283) รองลงมา ร้านอาหารพนักงานให้บริการดีระดับค่อนข้างเห็นด้วย ($\bar{X} = 4.94$, S.D. = 0.283) รองลงมา สินค้ามีความน่าสนใจระดับค่อนข้างเห็นด้วย ($\bar{X} = 4.16$, S.D. = 0.49) รองลงมา มีสินค้าและผลิตภัณฑ์ที่แสดงถึงวัฒนธรรม เช่น ภูมิปัญญาผ้าไหมย้อมสี ผ้าพื้นเมือง เป็นต้นระดับค่อนข้างเห็นด้วย ($\bar{X} = 4.03$, S.D. = 0.409) รองลงมา มีการส่งเสริมการลงทุน ด้านกิจการโรงแรมที่พักให้มีมาตรฐาน ตลอดจน ธุรกิจ ที่เกี่ยวกับการท่องเที่ยวระดับค่อนข้างเห็นด้วย ($\bar{X} = 3.96$, S.D. = 0.3) รองลงมา ร้านสินค้าของฝากมีสินค้าที่หลากหลายรายการระดับค่อนข้างเห็นด้วย ($\bar{X} = 3.69$, S.D. = 0.52) รองลงมา มีการส่งเสริมการจัดกิจกรรมส่งเสริมการท่องเที่ยว เช่น การจัดกีฬาฟุตบอลกิจกรรมแคมป์ปิ้งแก่นักท่องเที่ยวระดับค่อนข้างเห็นด้วย ($\bar{X} = 3.29$, S.D. = 0.508) และมีการพัฒนารักษาสถานที่ท่องเที่ยวอย่างต่อเนื่องเพื่อความสวยงามสามารถดึงดูดความสนใจของนักท่องเที่ยวได้ระดับค่อนข้างเห็นด้วย ($\bar{X} = 3.21$, S.D. = 0.449) ตามลำดับ

อภิปรายผล

จากผลการวิจัยในครั้งนี้ผู้วิจัยสามารถอภิปรายผลได้ดังนี้ การศึกษาเรื่อง แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศวัฒนธรรมเพื่อการท่องเที่ยวจังหวัดบุรีรัมย์ จากการวิจัยพบว่า แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศวัฒนธรรมเพื่อการท่องเที่ยวจังหวัดบุรีรัมย์มีความสำคัญต่อการท่องเที่ยวในด้านสถานที่ท่องเที่ยว ด้านวัฒนธรรม ประเพณี ด้านทรัพยากร ด้านการคมนาคม ด้านร้านอาหาร ด้านที่พัก ด้านการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศวัฒนธรรมให้เกิดการส่งเสริมการท่องเที่ยว และพบว่าการท่องเที่ยวเชิงนิเวศวัฒนธรรมของจังหวัดบุรีรัมย์มีสถานที่ท่องเที่ยวที่สวยงามเป็นเอกลักษณ์ ด้านร้านอาหารมีการบริการที่ดี ที่จอตรงเพียงพอ อาหารหลากหลายรสชาติอร่อย มีการใช้ทรัพยากรให้คุ้มค่าและเกิดประโยชน์ และการพัฒนารักษาสถานที่ท่องเที่ยวอย่างต่อเนื่องเพื่อความสวยงามสามารถดึงดูดความสนใจของนักท่องเที่ยวได้ มีค่าต่ำสุดจึงควรพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวให้สวยงามและทำให้สามารถดึงดูดนักท่องเที่ยวได้

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัย พบว่า แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศวัฒนธรรมเพื่อการท่องเที่ยวจังหวัดบุรีรัมย์มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการท่องเที่ยวในจังหวัดบุรีรัมย์ สามารถนำการวิจัยในครั้งนี้มาใช้ในกิจการส่วนตัวได้และสามารถนำไปเป็นแนวทางในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศวัฒนธรรมของจังหวัดบุรีรัมย์ได้

เอกสารอ้างอิง

- ชวฤทธิ์ โยศรีคุณ. (2564). ปัจจัยที่มีผลต่อการเลือกพักโรงแรมในเขตพื้นที่ท่องเที่ยวทางธรรมชาติในจังหวัดนครราชสีมา. วารสารวิชาการ มหาวิทยาลัยนอร์ทกรุงเทพ. 10(1).
- ณ-ฉวี แก่นทอง. (2559). แนวทางการพัฒนาที่พักประเภทโฮสเทล เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศและผจญภัย กรณีศึกษา พื้นที่บริเวณใกล้เคียงแหล่งท่องเที่ยวในเขตพื้นที่ทหารจังหวัดนครนายก. (วิทยานิพนธ์สถาปัตยกรรมศาสตรมหาบัณฑิต).
- มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, คณะ สถาปัตยกรรม ศาสตร์และการผังเมือง.
- ธัญญารัตน์ มะลาศรี, & สุชญา หลงเจริญ. (2019). การศึกษาทรัพยากรเชิงนิเวศวัฒนธรรมในหมู่บ้านลาว ตำบลเทวราช อำเภอไชโย จังหวัดอ่างทอง เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวชาวจีน. MCU Haripunchai Review, 3(1), 31-40.
- นภาพร จันท์ฉาย และอัจฉราวรรณ เพ็ญวันศุกร์. (2020). การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์จากฐานวิถีชีวิตและวัฒนธรรมท้องถิ่น กรณีศึกษา เมืองหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์. วารสาร มนุษยศาสตร์ และ สังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัย อุบลราชธานี , 11(1), 176-189.
- พัชรปรีดิ์ ขาวสะอาด . (2562). "การพัฒนาส่วนต่อขยายระบบรางในจังหวัดเชียงใหม่ เพื่อการเดินทางโดยระบบขนส่งสาธารณะที่มีประสิทธิภาพ." การค้นคว้าอิสระวิทยาศาสตร์ มหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการโลจิสติกส์และโซ่อุปทาน วิทยาลัยโลจิสติกส์และซัพพลายเชน มหาวิทยาลัยศรีปทุม.
- เยาวลักษณ์ เหล่าฤทธิ์. (2558). เที่ยววัด: แนวทางการพัฒนาศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงนิเวศวัฒนธรรมริมฝั่งแม่น้ำโขง จังหวัดหนองคาย. Journal of Graduate School Sakon Nakhon Rajabhat University, 12(57), 165-176.

รัชดา จึงพัฒนานวดิ. (2553). แนวทางการพัฒนาสถานที่พักแรมสำหรับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ.

(วิทยานิพนธ์สถาปัตยกรรมศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์และการผังเมือง.

วรรณ วังษ์วานิช, ภูมิศาสตร์การท่องเที่ยว (กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2539),
วิชา ภูจินดา1* และ ปรียานารถ สดากกร 2 ยุทธศาสตร์การพัฒนาการเดินทางและขนส่งอัจฉริยะ
เพื่อการท่องเที่ยวในพื้นที่ระเบียง เศรษฐกิจภาคตะวันออก

วิษุตา ร้อยพิลา และปรีดา ไชยา (2558). องค์ประกอบของทรัพยากรท่องเที่ยวที่มีผลต่อการ
ท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ของจังหวัดกาฬสินธุ์. วารสารวิจัยและพัฒนา วไลยอลงกรณ์ ในพระ
บรมราชูปถัมภ์ สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ ปีที่ 10 ฉบับที่ 3

ศรีณัฐ ไทรชมภู (2556). การใช้ประโยชน์จากทรัพยากร ความหลากหลายทางชีวภาพ และภูมิ
ปัญญาท้องถิ่น เพื่อการท่องเที่ยวในพื้นที่คั้งบางกะเจ้า อำเภอพระประแดง จังหวัด
สมุทรปราการ. วารสารวิชาการ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร ปีที่ 4 ฉบับที่ 2 พฤษภาคม
– ตุลาคม

อุดม เขยก็วงศ์และคณะ . (2548).การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ. พิมพ์ครั้งที่1. สำนักพิมพ์สงดาว.

Charoenmahavit, B. (2020). ท้องถิ่นวิวัฒน์กับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศวัฒนธรรม: พื้นที่ป่าคำชะ
โนด. University of the Thai Chamber of Commerce Journal Humanities and Social
Sciences, 40(1), 110-125.